

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: १

संख्या: १०

मिति: २०७५।०४।०१

भाग-१

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका

भूमि सम्बन्धी ऐन, २०७५

प्रस्तावना:

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाभित्र रहेका भूमिको अधिकतम सदुपयोग गर्न, जमिनमा कानूनको आधारमा हक स्थापित गर्न, जग्गाको वैज्ञानिक अभिलेख राख्न, जग्गाको उचित व्यवस्थापन गर्न र सो माध्यमबाट सर्वसाधारण जनताको हित गरी कृषि उत्पादन वढाउन तथा विभिन्न किसिमले भूमिको उचित संरक्षण र संवर्द्धन गर्न आवश्यक भएकाले नगरसभाले नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ को १४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन परिच्छेद ३ (ठ) को १, २, ३, ४, ५ र ६ परिच्छेद ३ को उपदफा ३ (भ) को १ र २ र अन्य प्रचलित कानून बमोजिम हुने गरी यो ऐन बनाइएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

संक्षिप्त नाम र परिभाषा

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- यस ऐनको नाम “जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका भूमि सम्बन्धी ऐन- २०७५” रहेको छ ।
- यो ऐन जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाभर लागु हुनेछ ।
- यो ऐन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएपछि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा

- क) “नगरपालिका” भन्नाले जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका बुझ्नु पर्नेछ ।
- ख) “नगर सभा” भन्नाले जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको नगरसभालाई बुझ्नु पर्नेछ ।
- ग) “जग्गावाला” भन्नाले कानून बमोजिम आफ्नो नाममा जग्गा दर्ता भई श्रेस्ता कायम भई मालपोत वुझाएको र घरायशी लिखतको आधारमा भोगचलन गरी घरबास बनाई चर्चेर बसेको जमिनलाईसमेत जनाउंछ ।
- घ) “परिवार” भन्नाले सगोल घरमा बसेका पतिपत्नी, बाबुआमा, छोराछोरी र अन्य सदस्यसमेतलाई बुझ्नु पर्नेछ ।
- ङ) “घरबारी” भन्नाले मानिस बस्ने घर गोठ, भकारी, आंगन र निजले चर्चेको जमिनसमेतलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- च) “तिरो” भन्नाले कुनै जग्गावालाले कानूनबमोजिम सरकार वा गुठीलाई वुझाउनु पर्ने तिरो वा करसमेतलाई बुझ्नुपर्नेछ । सो समयमा नबुझाएमा हुने जरिवानासमेतलाई जनाउनेछ ।
- छ) “मिन्हीऐलानी जग्गा” भन्नाले कुनै व्यक्तिको नाममा नापी भएको तथा फिल्डबुक समेतमा जनिएको तर मालपोत नलागेको जग्गालाई बुझ्नुपर्नेछ ।
- ज) “अव्यवस्थित बसोबास” भन्नाले बसोबास भई आएको घर जग्गा रहेको भूमिलाई जनाउनेछ र सो भूमि सो भोग गर्नेले आफ्नो नाममा नगराएको वा भोग गर्नेको नाममा नभएको जग्गा घरलाई बुझ्नुपर्नेछ ।
- झ) “भोगयोग्य जग्गा” भन्नाले कुनै सार्वजनिक हितलाई असर नगर्ने व्यक्तिले आफ्नो नाममा दर्ता नभएको वा नापी नभएको तर भोग गरेको घर जग्गालाई जनाउनेछ ।
- ञ) “वर्ष” भन्नाले तोकिएको आर्थिक वर्षलाई जनाउनेछ ।
- ट) “सरकारी र सार्वजनिक जग्गा” भन्नाले निजी स्वामित्व नरहेको सडक, रेल्वे, सरकारी भवन र सो रहेको जग्गा, जंगल, नदी नाला, ताल, पोखरी, कुवा, पानीघाट, सार्वजनिक धार्मिक स्थल, आदि सार्वजनिक हित र सरोकारको जग्गालाई जनाउनेछ ।
- ठ) “स्थानीय सरकार” भन्नाले जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको कार्यपालिकालाई जनाउनेछ ।
- ड) “सुकुम्वासी” भन्नाले नेपाल राज्यभर आफ्नो वा आफ्नो एकाघरका सदस्यको नाममा जग्गा नभई जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकामा बसोबास गरेको व्यक्ति वा निजको परिवारलाई जनाउनेछ ।
- ढ) “अव्यवस्थित” भन्नाले लामो समयदेखि घरायशी लिखतको आधारमा भोगचलन गरी किनबेच तथा संरक्षण गरिएको भन्ने बुझ्नुपर्दछ ।
- ण) “धुरीकर” भन्नाले यस नगरपालिकाभित्र अव्यवस्थित बसोबासको रुपमा लामो समयदेखि बसोबास गर्दै आएका घरायशी लिखतका आधारमा किनबेचसमेत गरी गराई बसोबास गरिरहेका तर जग्गा प्रमाणपुर्जा प्राप्त नगरेकाहरुको घरधुरीबापतको कर बुझ्नुपर्दछ । तर राष्ट्रिय गौरव र

प्राथमिकताका आयोजनाहरु, सरकारी तथा सार्वजनिक जमिनहरुमा बनेको घरहरुको हकमा यस्तो कर लागु हुनेछैन ।

परिच्छेद- २

भूमि व्यवस्थापन शाखा

३. जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका कार्यालय अन्तर्गत एक भूमि व्यवस्थापन शाखा रहनेछ ।
४. उक्त शाखाले नगर कार्यपालिकाको निर्देशनमा रही निम्न कार्य गर्नेछ ।
 - क) सबै वार्डहरुमा रहेका रैकर, गुठी, ऐलानी तथा सार्वजनिकसमेत सबै प्रकारका जग्गाहरुको लगत राख्ने ।
 - ख) सार्वजनिक तथा सरकारी जग्गाको सुरक्षाको उचित प्रवन्ध गर्ने ।
 - ग) रजिष्ट्रेशन गरी जग्गाको हक हस्तान्तरण गर्न गराउन सकिने ।
 - घ) जग्गा तथा घरको विवरण अध्यावधिक गर्ने ।
 - ङ) नापी सम्बन्धी काम गर्ने ।
 - च) भोगचलन तथा घरबास प्रमाणपत्र वितरण गर्ने ।
 - छ) कसैको नामको निजी हकको जग्गाको भोग सुरक्षित गर्ने कार्य गर्ने गराउने ।
 - ज) एकीकृत/ सम्पत्ति कर संकलन गर्ने ।
५. कर असुली गर्ने कार्य गर्दा प्रत्येक वर्ष नगरसभाले तोके अनुसार गर्नुपर्नेछ ।
६. जग्गाको मालपोत १ कठ्ठासम्म नगर सभाले तोके अनुसार हुनेछ र सो भन्दा बढी ५ कठ्ठासम्म दोस्रो ४ कठ्ठाको तिरोको तोकिएको सवाई लाग्नेछ । सो भन्दा बढी १ बिगाहा सम्मको लागि थप पन्ध्र कठ्ठामा तोकिएको डेढी लाग्नेछ । १ बिघा भन्दा माथि ५ बिघासम्म दोश्रो ४ बिघामा तोकिएको तिरोको दोव्वर लाग्नेछ । पांच बिघा भन्दा बढी जति जग्गा भए पनि ५ बिघा भन्दा बढीको हकमा तोकिएको रकमको तेव्वर लाग्नेछ । तर जग्गाको उत्पादन क्षमता, मुल्य र किसिमसमेतलाई ध्यान दिएर जग्गाको स्तर तोकिएको फरक मूल्याङ्कन कायम हुन सक्नेछ ।

परिच्छेद- ३

नापी तथा जग्गाको प्रकार सम्बन्धमा विशेष व्यवस्था

७. नगरपालिकाले आफ्नो स्रोत साधनका आधारमा र संघीय तथा प्रदेश सरकारको सहयोग लिई नगरपालिकाभित्रका सम्पूर्ण जग्गाको नापी गराउनेछ ।
८. कुनै निकाय वा व्यक्तिले आफ्नो स्वामित्वको जग्गाको नापीको लागि निवेदन दिएमा दस्तुर लिएर जग्गा नाप नक्सा गरिनेछ ।
९. कुनै जग्गालाई कर तथा अन्य प्रयोजनको लागि विशेष व्यवस्था गर्न माथि उल्लेखित आधारलाई ध्यान दिएर प्रकार छुट्याइनेछ । जसमा व्यापारिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र र कृषि क्षेत्र समेत छुट्याउन सकिनेछ ।

परिच्छेद-४

भूमि व्यवस्थापन शाखाबाट हुने अन्य कार्य

१०. कुनै पनि व्यक्तिको जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित गर्ने, नामसारी दाखिल खारेज गर्ने, कित्ताकाट र हालसाविक गर्ने कार्य,
११. जग्गाको सेस्ता, जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा सम्बन्धी कार्य तथा सेस्तालाई सुरक्षित र अध्यावधिक गर्ने कार्य ।
१२. नयां नापी तथा नयां सेस्ता कायम भएका जग्गाको जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा वितरण गर्ने कार्य ।
१३. नगर कार्यपालिकाले तोकेका अन्य कार्य ।

परिच्छेद- ५

अधिग्रहण सम्बन्धी व्यवस्था

१४. सरकारी वा सार्वजनिक प्रयोजनको लागि वा सरकारले उपयुक्त देखेको कार्यको लागि कुनै पनि निजी जग्गा घर अधिग्रहण गर्नुपरेमा सो घर जग्गाको धनीलाई मुआब्जा दिनु पर्नेछ । तर बाटो खोल्न र बढाउन कुनै पनि प्रकारको बाधा पर्नेछैन ।
१५. मुआब्जा दिदा घर जग्गाको तोकिएको मुल्याङ्कन तथा जोडिएको कित्ताको हालसालै कायम भएको मुल्यसमेतलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।
१६. तोकिएको प्रयोजनको लागि सो जग्गा प्रयोग नभएमा साविक जग्गाधनीले सो जग्गा लिन चाहेमा निजले प्राप्त गरेको मुआब्जा र सोको दश प्रतिशत प्रतिवर्षले हुने व्याज बुझाएमा निजकै नाममा पुनः दर्ता कायम हुनेछ ।
१७. मुआब्जा लिएपछि वा लिन तोकिएको मितिमा मुआब्जा लिन नआएमा सो जग्गामा साविक जग्गा धनीको हक रहनेछैन । मुआब्जा दिन तोकिएको मितिले १५ दिन भित्र सो जग्गा साविक जग्गाधनीले छोड्नु पर्नेछ । नछोडेमा नगरपालिकाले साविक जग्गाधनीलाई हटाई आफ्नो अधीनमा लिनेछ । तर साविक जग्गाधनीले सो मुआब्जा रकम जहिले पनि लिन पाउनेछ ।
१८. उक्त अधिग्रहण तथा मुआब्जा प्रयोजनको लागि नगरपालिकाले निम्न अनुसारको समिति गठन गर्नेछ ।

क. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	संयोजक
ख. नगर प्रमुखले तोकेको नगर सभा सदस्य	सहसंयोजक
ग. नगर प्रमुखले तोकेको विज्ञ व्यक्ति वा कानून व्यवसायीमध्ये दुई जना	सदस्य
घ. अधिग्रहण हुने जग्गा रहेको वार्डको अध्यक्ष वा निजले तोकेको वडा सदस्य	सदस्य
ङ. नापी प्रमुख	सदस्य
च. भूमि व्यवस्थापन प्रमुख	सदस्य सचिव

१९. अधिग्रहण गर्नु पर्ने जग्गा घरको विवरण खोली सम्बन्धित जग्गाधनीलाई कम्तीमा १५ दिन पहिला जानकारी दिनुपर्नेछ ।

२०. अधिग्रहण गर्नुपर्ने अवस्थामा घरजग्गाधनीलाई कम्तीमा ३५ दिनको सो घर जग्गा छोड्ने अवधि दिनुपर्नेछ । तर जग्गाको हकमा सो समय कम गर्न सकिनेछ । जग्गा अधिग्रहण समितिले आफ्ना अन्य कार्यविधिहरु आफै व्यवस्थित गर्नेछ ।

परिच्छेद- ६

सार्वजनिक, सरकारी, ऐलानी, अव्यवस्थित बसोबास तथा अन्य जग्गा व्यवस्थापन

२१. सार्वजनिक, सरकारी, ऐलानी र वनलगायतका जग्गाहरुको संरक्षण र व्यवस्थापन देहाय अनुसार गरिनेछः

- क) नगरपालिका प्रयोजनको लागि अन्य कानून विपरित नहुने गरी उपयोग गर्न सक्ने ।
- ख) उक्त जग्गाहरुको संरक्षण गर्ने ।
- ग) ऐलानी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई भोगको निस्सा दिने । प्रचलित कानून अनुसार हकको निस्सा दिनको लागि उचित प्रवन्ध गरिनेछ ।

उक्त कार्यको लागि तपसिल बमोजिम जग्गा व्यवस्थापन समिति रहनेछः

अ) नगर प्रमुख वा उपप्रमुख	संयोजक
आ) भूमि व्यवस्थापन समितिको संयोजक	सदस्य
इ) नगर प्रमुखले तोकेको नगरसभा सदस्य	सदस्य
ई) सम्बन्धित वार्डको अध्यक्ष	सदस्य
ई) सम्बन्धित वार्डको सचिव	सदस्य सचिव

२२. अव्यवस्थित बसोबास एवम् जग्गा भोगको व्यवस्थापन निम्न आधारमा हुनेछः

- क) वार्डहरुमा वार्ड समितिको पहलमा अव्यवस्थित बसोबास र जग्गाको लगत लिनेछ ।
- ख) लगत अनुसार सो जग्गाहरुमध्ये सार्वजनिक हितसंग सम्बन्धित भए नभएको प्रारम्भिक जांच गरेर प्रतिवेदन नगर कार्यपालिकालाई उपलब्ध गराउनेछ ।
- ग) नगर कार्यपालिकाले अन्य प्रचलित कानूनसमेतलाई ध्यान दिदै जग्गाको भोगको प्रमाण दिनेछ ।
- घ) सो रायसमेतलाई उल्लेख गरी नगरसभामा प्रथम चरणमा जग्गाहरु भएका वार्ड समितिको सिफारिश र कार्यपालिकाको निर्णय गर्नुपर्नेछ ।
- ङ) भोग वा हकसमेतको प्रमाणपत्र लिनका लागि नगरसभाले तोकेको दस्तुर लाग्नेछ ।
- च) घरजग्गाको मूल्यका आधारमा सम्पति कर प्रयोजनको लागि तोकेबमोजिम हुनेछ ।
- छ) सो सम्बन्धमा अन्य व्यवस्था सम्बन्धित विषयगत समितिले गर्नेछ ।
- ज) उपरोक्त (छ) बमोजिम समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- अ) नगरपालिकाभित्रको सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ती, रेलवे, वन, अव्यवस्थित बसोबास, निजी (व्यवसायिक तथा घरायशी) को लगत तथा विवरण संकलन, व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।
- आ) अव्यवस्थित, भूमिहिन तथा सुकुम्बासीहरुको लगत संकलन र अध्यावधिक गर्ने गराउने ।
- इ) नापनक्शा तथा जग्गाको स्वामित्व निर्धारण कार्यमा सहजीकरण गर्ने ।
- ई) भूमिको वर्गीकरण, खण्डीकरण, चक्लाबन्दीमा सहजीकरण तथा तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने र गराउने ।
- उ) भोगचलन तथा हकभोग प्रमाणपत्र वितरणमा सहजीकरण गर्ने ।
- ऊ) बस्ती व्यवस्थापन, स्थानान्तरण र मुआब्जा सम्वन्धमा आवश्यक कार्य गर्ने ।
- ए) विगतमा सुकुम्बासी समस्या समाधान आयोग तथा अन्य निकायबाट जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा प्राप्त गरेका तर चलनचल्तीमा नआएका जग्गाधनी प्रमाणपुर्जाको अध्ययन गरी वास्तविकताका आधारमा चलनचल्तीमा ल्याउन पहल गर्ने ।
- ऐ) अन्य कानून बमोजिम नगरसभा तथा कार्यपालिकाले तोकिदिएका अन्य कार्य गर्ने गराउने ।

परिच्छेद- ७

जग्गा दर्ता र रजिष्ट्रेशन सम्वन्धी कार्य

२३. दर्ता भएका जग्गाहरुको सेस्ता वडाको आधारमा क्रमागत रुपमा अध्यावधिक गराईनेछ । दर्ता नभएका हकमा दर्ता प्रक्रिया अघि बढाउन पहल गरिनेछ ।
२४. रजिष्ट्रेशन वा अन्य किसिमबाट हक हस्तान्तरण:
- क) रजिष्ट्रेशन वा अन्य किसिमबाट कसैको नामबाट कसैको नाममा हक हस्तान्तरण कार्यमा अन्यथा व्यवस्था भएमा बाहेक एकको नामबाट अर्कोको नाममा जाने निर्णय भएको ३ दिनभित्र दिनेको नामबाट लिनेको नाममा सेस्ता कायम हुनेछ ।
- ख) जग्गा नामसारी भई आउने व्यक्तिको नाममा गर्ने (स्वामित्व हस्तान्तरण) कार्य भूमि व्यवस्थापन शाखाबाट हुनेछ ।
- ग) विशेष कारण बाहेक जग्गा खरिद गर्नेको वा प्राप्त गर्नेको नाममा १ महिनासम्म पनि दाखिल खारेज/नामसारी नभएका कारण जग्गा कुनै अर्को व्यक्ति वा संस्थाको नाममा गएमा पनि पहिला प्राप्त गर्नेले तेश्रोको नाममा गएको ३५ दिन भित्र नगरपालिकाले तोकेको जरिवाना दस्तुर सहित निवेदन दिएमा निजकै नाममा कायम हुनेछ । उक्त म्यादभित्र नगरपालिकामा निवेदन नदिई म्याद गुजारेमा जग्गा पहिला लिनेले प्राप्त गर्न सक्ने छैन । कानूनबमोजिम व्यक्तिबाट आफ्नो रकमको सांवा ब्याज पाउनेछ भने तेश्रो पक्षलाई जग्गा विक्री गर्नेसंग नगरपालिकाले थप तीस प्रतिशत जरिवाना स्वरुप असुल उपर गर्नेछ ।
- घ) माथी उल्लेखित अवस्थामा जग्गा पहिला नै लिनेदिने भएकोमा नामसारी नभएकै कारणबाट पुनः तेश्रो व्यक्तिको नाममा रजिष्ट्रेशन पारित गर्न सक्नेछैन ।

ड) (घ) मा उल्लेख भएकोमा अन्यथा गरी तेस्रो व्यक्तिको नाममा गराइएमा विक्री गर्नेबाट विक्री गरेको मुल्यसहित कार्यपालिकाले असुल गरेको बिगो तथा जरिवानाबाट तेस्रो पक्षको सांवा मात्र फिर्ता गराई बांकी नगरपालिका कोषमा दाखिला गराइनेछ ।

च) यस्तो काम गर्ने गराउने तथा प्रोत्साहित गर्ने सम्बन्धित कर्मचारीबाट जरिवानावापत कारोवारको वीस प्रतिशतसम्म रकम भराई थप विभागीय कारवाही हुनेछ ।

तर जग्गा खरिद गर्नेले ३ दिनभित्र कार्यालयले निजको नाममा नामसारी नगरिदिएमा न्यायिक समितिमा उजुर गर्न सक्नेछ र सो जग्गा न्यायिक समितिले निर्णय नगरेसम्म रोक्का राखिनेछ । न्यायिक समितिको निर्णयको आधारमा रोक्का भएको जग्गा फुकुवा भएपछि ३ (तीन) दिनभित्र सम्बन्धित पक्षको नाममा कायम गरिदिनु पर्नेछ ।

२५. रोक्का भएको समयमा कुनै जग्गा हक हस्तान्तरण भएमा सो कार्य बढेर हुनेछ ।

२६. श्रेस्ता कायम र जग्गा धनी प्रमाणपुर्जा तयार गर्दा जग्गा धनीको फोटो, नाम, ठेगाना, तीनपुस्ते विवरणसमेत भएका आवश्यक प्रमाण दिनु जग्गाधनीको दायित्व हुनेछ । जग्गाधनीको नाम, थर, ठेगाना, उमेर जस्ता कुरा फरक भएमा प्रमाणसहित निवेदन दिएर सच्च्याउन सकिनेछ । सो निवेदन दिएपछि ३ दिन भित्र सो सम्बन्धमा कार्यालयबाट निर्णय दिइनेछ ।

२७. मिन्ही ऐलानी जग्गा दर्ता

क) मिन्ही ऐलानी जग्गाको हकमा दर्ता गर्दा फिल्डबुकमा नाम उल्लेख भएको व्यक्तिको नाममा, निजको मृत्यु भएको भए ऐन बमोजिमका अंशियार वा हकवाला वा निजले कानून बमोजिम हकहस्तान्तरण गरेको व्यक्तिको नाममा दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

ख) मिन्ही ऐलानी जग्गाको हकमा दर्ता गर्दा संघीय तथा प्रादेशिक कानूनसंग नबाकिने गरी गर्नु पर्नेछ ।

ग) (क) र (ख) बमोजिम गर्दा तोकिएको शुल्क तथा दस्तुर लाग्नेछ ।

२८. देशभर नै एकै जग्गाधनीको संकेत वा जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा दिन सकिनेमा कार्यालयबाट आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२९. अदालतको आदेश वा बैंकसमेतका कार्यालयका पत्रका आधारमा कार्यालयले पत्र अनुसार नामसारी वा कित्ताकाटसमेत गर्नेछ ।

३०. जग्गाको नापीको नक्साको संरक्षण र अद्यावधिक गर्नु कार्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

३१. प्रचलित कानून अनुसार घरजग्गा रोक्का गर्नु पर्ने भएमा कार्यालयले सो घरजग्गा रोक्का गर्ने र फुकुवा गर्नु पर्ने भएमा फुकुवा गर्नेछ ।

परिच्छेद- ८

सुकुम्वासी सम्बन्धी व्यवस्था

३२. नगरपालिका र बाहिर कतै आफ्नो निजी जग्गा नभएका र यसै स्थानमा स्थायी रुपमा बस्ने परिवारलाई नगरपालिकाले ब्लक तयार गरेर सुकुम्वासी बस्ती विकास गर्न सक्नेछ । सो बस्तीको प्रमाण घरधनीहरुलाई दिन सक्नेछ ।

३३. सो सम्बन्धमा संघीय र प्रादेशिक कानूनसमेत परिपालना गर्नु पर्नेछ ।
३४. सुकुम्वासीहरुलाई घडेरीको व्यवस्था गर्दा क्षेत्रफल तोकिएबमोजिम उपलब्ध गराइनेछ ।
३५. जग्गा उपलब्ध गराउंदा निश्चित मूल्य किस्तावन्दीमा जग्गा प्राप्त गर्नेबाट लिन सक्नेछ ।
३६. साविकदेखि नै सुकुम्वासीको रुपमा घर बनाई बसी आएकाहरुको अध्यावधिक गरिनेछ । अध्यावधिक गर्दा निश्चित मूल्य लिइनेछ । साविकदेखि नै भोग गरेको जग्गा निजलाई उपलब्ध गराउन सकिने भन्दा बढी जमिन भए निजलाई तोकिएबमोजिम हुनेछ । तर निजलाई भोग गरेको जग्गामध्ये रोज्ने अधिकार रहनेछ ।
३७. कुनै व्यक्ति वा परिवार सुकुम्वासीको रुपमा बसेकोमा निजको हकमा अन्यत्र जग्गा देखिएमा वा निजको अंशवापत पाउने जग्गा देखिएमा निजले प्राप्त गरेको जग्गाको चलन चल्तीको मूल्य तोकेको मिति भित्र बुझाउनु पर्नेछ । नबुझाएको घरजग्गा नगरपालिकाले जफत गर्नेछ, र निजले पहिला बुझाएको रकम फिर्ता हुने छैन ।
३८. नगरभित्रको सुकुम्वासी समस्याको समाधानका लागि सुकुम्वासी समस्या समाधान आयोग गठन गर्न सकिनेछ ।
३९. सो आयोगको अध्यक्ष नगर कार्यपालिकाले तोकेको व्यक्ति हुनेछ । अन्य सदस्यहरुको हकमा नगर प्रमुखले तोकेका विज्ञ एक जना व्यक्ति सदस्य रहनेछन । जुन वार्डको सुकुम्वासी समस्या समाधान गर्ने हो सो वार्डका अध्यक्ष वा तोकिएको सदस्य पदेन सदस्य रहने छन । मालपोत कार्यालयका प्रमुख र नापी कार्यालयका प्रमुख सदस्य रहनेछन् । सो आयोगको सदस्य सचिव भूमि व्यवस्थापन शाखा प्रमुख हुनेछ ।
४०. नगर सुकुम्वासी समस्या समाधान आयोगका अन्य कार्यहरु तोकिए अनुसार हुनेछ ।
४१. घरजग्गाबापतको कुनै पनि कर असुली राजश्व शाखाबाट हुनेछ । सो कार्य वार्डहरुबाट पनि गर्न सकिनेछ ।
- सोको दररेट र संकलन कार्यविधि नगरसभाले तय गरेबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद- ९ विविध

४२. कुनै पनि नागरिकको सम्बन्धमा जग्गा र घरसमेतको कुनै पनि निर्णय गर्दा उचित सफाइको मौका दिनुपर्नेछ ।
४३. यस ऐन अनुसार नगरपालिकाले गरेको निर्णयमा चित्त नबुझे जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।
४४. जोडिएका कित्ताहरु एक व्यक्तिको नाममा भएमा वा फरक फरक व्यक्तिका नाममा फरक फरक स्थानमा जग्गा रहेमा सो जग्गाहरु सट्टापट्टा गरेर चक्लावन्दी गर्न सकिनेछ ।
४५. जग्गा प्लटिङको हकमा नगरपालिकाले तोकेको कार्यविधि पालना गर्नुपर्नेछ ।

४६. नगरक्षेत्रभिन्न रहेका अव्यवस्थित बसोबासीहरूलाई निजले चर्चेको जमिनको भोगचलन तथा हकभोगको प्रमाणपत्र तोकिएबमोजिम वितरण गरिनेछ ।
४७. नगरपालिकाले यस ऐन कार्यान्वयनको लागि आवश्यक नियमावली तथा कार्यविधिहरू बनाउन सक्नेछ ।

आज्ञाले:

नाम: शिव कुमार कार्की

पद: प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मिति: २०७५।०४।०९ गते ।

पृष्ठ संख्या: ९